

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 30 listopada 2016 r.*

Odwołanie — Pomoc państwa — Środki finansowe na rzecz France Télécom — Oferta pożyczki akcjonariusza — Oświadczenia publiczne przedstawicieli państwa francuskiego — Decyzja uznająca pomoc za niezgodną ze wspólnym rynkiem — Pojęcie „pomocy” — Pojęcie „korzyści gospodarczej” — Kryterium rozsądnego inwestora prywatnego — Obowiązek uzasadnienia spoczywający na Sądzie — Granice kontroli sądowej — Przeinaczenie spornej decyzji

W sprawie C-486/15 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 14 września 2015 r.,

Komisja Europejska, reprezentowana przez C. Giolita, B. Stromsky’ego, D. Grespana oraz T. Ruschego, działających w charakterze pełnomocników,

wnosząca odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania są:

Republika Francuska, reprezentowana przez G. de Bergues’a, D. Colasa oraz J. Bousin, działających w charakterze pełnomocników,

strona skarżąca w sprawie T-425/04 RENV,

Orange, dawniej France Télécom, z siedzibą w Paryżu (Francja), reprezentowana przez S. Hautbourga oraz S. Cochard-Quesson, avocats,

strona skarżąca w sprawie T-444/04 RENV,

Republika Federalna Niemiec,

interwenient w sprawie T-425/04 RENV,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: E. Regan, prezes izby, J.C. Bonichot i A. Arabadjiev (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

* Język postępowania: francuski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Komisja Europejska żąda w odwołaniu uchylenia wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 2 lipca 2015 r., Francja i Orange/Komisja (T-425/04 RENV i T-444/04 RENV, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2015:450), w którym Sąd stwierdził nieważność art. 1 decyzji Komisji 2006/621/WE z dnia 2 sierpnia 2004 r. dotyczącej pomocy państwa wdrożonej przez Francję na rzecz France Télécom (Dz.U. 2006, L 257, s. 11, zwanej dalej „sporną decyzją”).

Okoliczności powstania sporu

- 2 Okoliczności powstania sporu zostały streszczone w pkt 1–98 zaskarżonego wyroku. Elementami niezbędnymi do zbadania niniejszego odwołania są:

Ogólny kontekst sprawy

- 3 France Télécom, następnie Orange (zwana dalej „FT”), operator oraz podmiot udostępniający sieci telekomunikacyjne i świadczący usługi telekomunikacyjne, utworzony w 1991 r. jako osoba prawna prawa publicznego, od dnia 31 grudnia 1996 r. posiada status spółki akcyjnej. Od października 1997 r. FT jest notowane na giełdzie. W 2002 r. udział państwa francuskiego w kapitale FT wynosił 56,45%, a pozostały kapitał był rozdzielony pomiędzy udziałowców (32,25%), samo FT (8,26%) i pracowników przedsiębiorstwa (3,04%).
- 4 W pierwszym kwartale 2002 r. FT opublikowało swoje sprawozdanie finansowe za rok 2001. Sprawozdanie to wykazywało dług netto w wysokości 63,5 mld EUR oraz stratę w wysokości 8,3 mld EUR.
- 5 W okresie od marca do czerwca 2002 r. agencje ratingowe Moody’s i Standard & Poor’s (zwana dalej „S & P”) obniżyły rating FT, a także obniżyły jego perspektywę do negatywnej. W szczególności w dniu 24 czerwca 2002 r. Moody’s obniżył rating krótko- i długoterminowych not kredytowych FT do ostatniej pozycji pewnego poziomu inwestycyjnego. Równolegle znacząco spadł kurs akcji FT.
- 6 W związku z sytuacją finansową FT ministre français de l’Économie, des Finances et de l’Industrie (francuski minister gospodarki, finansów i przemysłu, zwany dalej „ministrem gospodarki”) oświadczył w wywiadzie opublikowanym w dniu 12 lipca 2002 r. w dzienniku *Les Echos* (oświadczenie zwane dalej „oświadczeniem z dnia 12 lipca 2002 r.”), co następuje:

„Jesteśmy akcjonariuszem większościowym dysponującym 55% kapitału [...]. Państwo akcjonariusz postąpi jak przezorny inwestor, a jeżeli [FT] będzie miało trudności, podejmiemy stosowne działania [...]. Powtarzam – jeżeli [FT] miałoby problemy z finansowaniem, co dziś nie ma miejsca, państwo podejmie niezbędne decyzje celem ich przewyciężenia. Pan podtrzymuje pogłoskę o podwyższeniu kapitału... Nie, na pewno nie! Po prostu oznajmiam, że podejmiemy stosowne środki we właściwym czasie. Jeżeli będzie taka konieczność [...]”.

- 7 W tym samym dniu S & P opublikowało komunikat prasowy o następującym brzmieniu:

„FT mogłoby napotkać pewne trudności z refinansowaniem swego długu obligacyjnego z terminem zapadalności na rok 2003. Niemniej jednak wskazówka państwa [francuskiego] utrzymuje rating FT na [pewnym] [poziomie] inwestycyjnym [...]. [P]aństwo francuskie – będące w posiadaniu 55% udziałów

[kapitału FT] – wyraźnie zaznaczyło firmie [S & P], że będzie postępować jak rozważny inwestor i że podejmie odpowiednie działania, gdyby FT miało napotkać trudności. Rating długoterminowy [FT] obniżony do BBB- [...]”.

- 8 W dniu 12 września 2002 r. władze francuskie ogłosiły, że przyjęły dymisję prezesa-dyrektora generalnego FT.
- 9 W dniu 13 września 2002 r. FT opublikowało swe sprawozdanie finansowe za okres sześciu miesięcy, które potwierdzało, że w dniu 30 czerwca 2002 r. skonsolidowane środki własne FT osiągnęły wartość negatywną 440 mln EUR i że dług netto FT sięgnął 69,69 mld EUR, z czego 48,9 mld EUR stanowiło dług obligacyjny, którego termin spłaty przypadał w latach 2003–2005. Zgodnie ze wspomnianym sprawozdaniem finansowym za okres sześciu miesięcy obrót FT wzrósł o 10% w porównaniu z identycznym okresem w ramach roku obrachunkowego 2001, wynik eksploatacyjny przed amortyzacją wyniósł 6,87 mld EUR, co oznacza wzrost o 13,3% (dane historyczne) i o 9,8% (dane pro forma), a wynik operacyjny – o 3,18 mld EUR, co oznacza wzrost o 15% (dane pro forma). Wyniki po odjęciu kosztów finansowych (1,75 mld EUR), ale przed odjęciem podatków oraz udziału akcjonariuszy mniejszościowych w zysku wyniosły, bez uwzględnienia okoliczności nadzwyczajnych, 718 mln EUR, podczas gdy w dniu 30 czerwca 2001 r. – 271 mln EUR. Operacyjny swobodny przepływ środków płynnych wyniósł 3,6 mld EUR, czyli wzrósł o 15% w porównaniu z pierwszym semestrem 2001 r.
- 10 W komunikacie prasowym z dnia 13 września 2002 r. dotyczącym sytuacji finansowej FT władze francuskie oświadczyły, co następuje:

„Po wyjątkowych stratach stwierdzonych w pierwszym półroczu [FT] stoi przed poważnym niedoborem środków własnych. Taka sytuacja finansowa osłabia potencjał [FT]. Rząd [francuski] jest zatem zdecydowany w pełni wywiązać się ze swoich obowiązków [...]. Przyjmując do wiadomości nową sytuację spowodowaną silnym pogorszeniem bilansu, [prezes-dyrektor generalny FT] złożył na ręce rządu [francuskiego] dymisję, która została przyjęta. Ta dymisja stanie się skuteczna podczas posiedzenia rady nadzorczej, które odbędzie się w najbliższych tygodniach i podczas którego zostanie przedstawiony nowy prezes [...]. Nowy prezes niezwłocznie zaproponuje radzie nadzorczej plan uzdrowienia bilansu umożliwiający oddłużenie [FT] i przywrócenie struktury finansowej przy zachowaniu strategicznych atutów. Państwo [francuskie] udzieli wsparcia [FT] przy realizacji tego planu i ze swej strony przyczyni się do zasadniczego umocnienia środków własnych [FT], według terminarza i stosownie do warunków, jakie należy określić w zależności od warunków rynkowych. Do tego czasu państwo [francuskie] podejmie, w razie konieczności, środki pozwalające [FT] uniknąć wszelkich problemów finansowych”.

- 11 W tym samym dniu agencja Moody's zmieniła perspektywę długu FT z negatywnej na stabilną, wskazując w komunikacie prasowym w szczególności, co następuje:

„Zaufanie Moody's wzmocniła deklaracja rządu [francuskiego], który raz jeszcze potwierdził swoje silne wsparcie dla [FT]. Chociaż zaniepokojenie Moody's odnośnie do ogólnego poziomu ryzyka finansowego, a w szczególności odnośnie do niepewnej sytuacji płynności [FT], utrzymuje się, Moody's nabrał większego zaufania co do faktu, iż rząd francuski wesprze [FT] w przypadku, gdyby [spółka ta miała] napotkać trudności ze spłatą długu”.

- 12 W dniu 2 października 2002 r. mianowano nowego prezesa-dyrektora generalnego FT. Komunikat prasowy podający do wiadomości tę nominację miał następujące brzmienie:

„Rada ministrów, na wniosek rady nadzorczej [FT], postanowiła mianować [nowego prezesa-dyrektora generalnego FT] [...]. W tym celu nowy prezes bezzwłocznie zarządzi spis inwentarza [FT], którego wyniki zostaną przekazane radzie nadzorczej w następnych tygodniach i który stanowić będzie podstawę planu naprawy finansowej i rozwoju strategicznego, pozwalającego na zmniejszenie długu [FT] przy jednoczesnym wzmocnieniu je[go] atutów. W tym zakresie [nowy prezes-dyrektor generalny

FT] dysponować będzie wsparciem państwa akcjonariusza, które jest zdecydowane wywiązać się ze wszystkich swoich zobowiązań. Państwo [francuskie] udzieli pomocy przy realizacji działań służących poprawie sytuacji i przyczyni się ze swej strony do zasilenia środków własnych [FT], zgodnie z warunkami, które zostaną określone w ścisłej współpracy z prezesem [FT] i radą nadzorczą. Jak już wcześniej wskazano, państwo [francuskie] podejmie w międzyczasie, jeśli zajdzie taka konieczność, działania pozwalające [FT] uniknąć wszelkich problemów finansowych”.

- 13 W dniu 19 listopada 2002 r. władze francuskie przekazały Komisji Wspólnot Europejskich „notę informacyjną”, w której, po pierwsze, opisały sytuację finansową FT, podkreślając, że „jego wyniki operacyjne są doskonałe”, a po drugie, wskazały na swój zamiar uczestniczenia w rekapitalizacji FT na warunkach rynkowych, wyjaśniając zasady swego udziału w planie naprawczym FT. W owej nocie władze francuskie wyjaśniły w szczególności, co następuje:

„Aby zagwarantować [FT] margines działania niezbędny, by zaatakować rynek na najlepszych warunkach i w najbardziej stosownym momencie, państwo [francuskie] jest skłonne antycypować swój udział w podwyższeniu kapitału w formie pożyczki akcjonariusza, która zostanie przekształcona w kapitał w chwili emisji nowych papierów wartościowych. Kwota tej pożyczki będzie odpowiadała w całości lub w części subskrypcji państwa [francuskiego] w ramach przyszłego podwyższenia kapitału i będzie mogła wynieść do 9 [mld EUR]. Owa pożyczka będzie tymczasowa, a jej przekształcenie w papiery wartościowe będzie obowiązkowe. Będzie ona realizowana jedynie w miarę potrzeb [FT]. Ponadto będzie ona odpłatna na warunkach rynkowych aktualnie obowiązujących, a odsetki zostaną zaliczone na kapitał.

By zapewnić swój udział w planie naprawczym [FT], państwo [francuskie] zamierza wykorzystać ERAP, państwowe przedsiębiorstwo przemysłowo-handlowe utworzone przez państwo [francuskie], które przyzna [FT] pożyczkę akcjonariusza i zostanie ważnym akcjonariuszem [FT], gdy owa pożyczka zostanie przekształcona w kapitał. Rzeczone przedsiębiorstwo państwowe zamieści swój udział publiczny w [FT] po stronie aktywów, a długi obligacyjne znajdą się po stronie pasywów. Wybór ERAP odzwierciedla wolę państwa [francuskiego] w zakresie jasnego określenia przyznanej korzyści majątkowej, wyodrębniając ją w ramach dedykowanej struktury”.

- 14 W czasie posiedzenia rady nadzorczej FT w dniu 4 grudnia 2002 r. nowe kierownictwo FT przedstawiło plan działania zatytułowany „Ambition France Télécom 2005” (zwany dalej „planem Ambition 2005”), zmierzający zasadniczo do zrównoważenia bilansu przedsiębiorstwa poprzez zasilenie środków własnych w wysokości 15 mld EUR.
- 15 Prezentacji planu Ambition 2005 towarzyszył komunikat prasowy ministra gospodarki z dnia 4 grudnia 2002 r. (zwany dalej „zapowiedzią z dnia 4 grudnia 2002 r.”), następującej treści:

„Minister gospodarki [...] potwierdza wsparcie państwa [francuskiego] dla planu działania zatwierdzonego przez radę nadzorczą [FT] w dniu 4 grudnia [2002 r.]. 1) Grupa [FT] stanowi zwartą jednostkę przemysłową osiągającą świetne wyniki. Jednak [FT] jest dzisiaj zmuszone sprostać nie zrównoważonej strukturze finansowej, zapotrzebowaniu na środki własne i refinansowaniu średnioterminowemu. Ta sytuacja wynika z niepowodzeń związanych z byłymi inwestycjami, źle przeprowadzonymi i realizowanymi na granicy pęknięcia »balonu« finansowego oraz, bardziej ogólnie, ze zmiany sytuacji rynkowej. Niemożność finansowania swojego rozwoju w sposób inny niż poprzez zadłużenie pogorszyła sytuację FT. 2) Państwo [francuskie], akcjonariusz większościowy, zwróciło się do nowego kierownictwa o przywrócenie równowagi finansowej [FT] przy zachowaniu integralności grupy [...]. 3) Uwzględniając plan działania opracowany przez kierownictwo oraz perspektywy zwrotu z inwestycji, państwo [francuskie] będzie uczestniczyć w zasileniu środków własnych w wysokości 15 mld EUR, proporcjonalnie do swego udziału w kapitale, czyli inwestując 9 mld EUR. Państwo [francuskie] będące akcjonariuszem nosi się w ten sposób z zamiarem działania w charakterze rozważnego inwestora. Do [FT] należy będzie określenie warunków i dokładnych terminów dotyczących konsolidacji jego środków własnych. Rząd [francuski] wyraził życzenie, aby ta operacja

przebiegała ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji akcjonariuszy indywidualnych oraz akcjonariatu pracowniczego [FT]. Aby stworzyć [FT] możliwość rozpoczęcia operacji rynkowej w najbardziej odpowiednim momencie, państwo [francuskie] jest gotowe uczestniczyć przed terminem w zasileniu środków własnych, poprzez oddanie do dyspozycji [FT] tymczasowego kredytu akcjonariusza, spłacanego na warunkach rynkowych. 4) Na rzecz ERAP [...] przeniesiony zostanie cały udział państwa [francuskiego] w [FT]. Aby sfinansować udział państwa [francuskiego] w zasileniu środków własnych [FT], zadłuży się ono na rynkach finansowych”.

- 16 W dniach 11 i 12 grudnia 2002 r. FT ogłosiło dwie kolejne emisje obligacji na łączną kwotę 2,9 mld EUR.
- 17 W dniu 20 grudnia 2002 r. ERAP przekazał FT parafowany i podpisany projekt umowy pożyczki akcjonariusza (zwany dalej „ofertą pożyczki akcjonariusza”). FT nie podpisało tego projektu umowy i pożyczka akcjonariusza nigdy nie została wykonana.
- 18 W dniu 15 stycznia 2003 r. FT zaciągnęło pożyczki w formie emisji obligacji na łączną kwotę 5,5 mld EUR. Owe pożyczki obligacyjne nie miały pokrycia w postaci zabezpieczenia lub gwarancji państwowej.
- 19 W dniu 10 lutego 2003 r. FT odnowiło część przypadającego do zapłaty kredytu konsorcjalnego w wysokości 15 mld EUR.
- 20 W dniu 4 marca 2003 r. rozpoczęto operację zasilenia środków własnych przewidzianą w planie Ambition 2005. W dniu 24 marca 2003 r. FT dokonało podwyższenia kapitału o 15 mld EUR. Państwo francuskie uczestniczyło w tej operacji w wysokości 9 mld EUR, proporcjonalnie do swego udziału w kapitale FT. Kwota 6 mld EUR została zagwarantowana przez konsorcjum bankowe składające się z 21 banków. Owa operacja została zakończona w dniu 11 kwietnia 2003 r.
- 21 FT zamknęło rok obrachunkowy 2002 stratą w wysokości około 21 mld EUR i długiem pieniężnym netto sięgającym prawie 68 mld EUR. Opublikowane przez FT w dniu 5 marca 2003 r. sprawozdanie finansowe za rok obrachunkowy 2002 wskazywało na wzrost obrotów o 8,4%, wyniku eksploatacyjnego przed amortyzacją o 21,1% oraz wyniku eksploatacyjnego o 30,9%. W dniu 14 kwietnia 2003 r. państwo francuskie posiadało 58,9% kapitału FT, z czego 28,6% za pośrednictwem ERAP-u.

Postępowanie administracyjne i sporna decyzja

- 22 W dniu 4 grudnia 2002 r. Republika Francuska zgłosiła Komisji, na podstawie art. 88 ust. 3 WE i art. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [88 WE] (Dz.U. 1999, L 83, s. 1), środki finansowe przewidziane w planie Ambition 2005, w tym ofertę pożyczki akcjonariusza.
- 23 W dniu 22 stycznia 2003 r. Bouygues SA i Bouygues Télécom SA (zwane dalej łącznie „spółkami Bouygues”), dwie spółki prawa francuskiego, z których ta druga prowadzi działalność na francuskim rynku telefonii ruchomej, złożyły do Komisji skargę w sprawie niektórych przypadków pomocy rzekomo przyznanej przez państwo francuskie na rzecz FT w ramach refinansowania FT. Skarga ta dotyczyła w szczególności, po pierwsze, zapowiedzi inwestycji państwa francuskiego w wysokości 9 mld EUR, a po drugie, oświadczeń z dnia 12 lipca, 13 września i 2 października 2002 r. (zwanymi dalej „oświadczeniami złożonymi od lipca 2002 r.”).

- 24 Pismem z dnia 31 stycznia 2003 r. Komisja przekazała Republice Francuskiej decyzję o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE w przedmiocie w szczególności środków podjętych przez państwo francuskie w celu wsparcia FT (zwaną dalej „decyzją o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego”) (Dz.U. 2003, C 57, s. 5). Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia uwag dotyczących spornych środków.
- 25 W dniu 3 sierpnia 2004 r. Komisja przekazała sporną decyzję władzom francuskim.
- 26 W motywie 185 wspomnianej decyzji, zawartym w jej tytule 6, zatytułowanym „Przedmiot niniejszej decyzji”, Komisja wskazała w szczególności, że zgłoszone środki nie mogą podlegać analizie „bez uwzględnienia oświadczeń rządu [francuskiego] z okresu od lipca do grudnia roku 2002”. Składając bowiem te oświadczenia, władze francuskie wyraziły swą wolę podjęcia odpowiednich środków mających na celu rozwiązanie trudności finansowych FT. Oferta pożyczki akcjonariusza stanowiła konkretyzację wyrażonych wcześniej zamiarów władz francuskich.
- 27 W motywie 186 spornej decyzji Komisja stwierdziła, co następuje:
- „W tym szczególnym wypadku, Komisja stwierdza, iż środki podjęte w grudniu 2002 r., które stanowiły przedmiot zawiadomienia, zostały poprzedzone licznymi deklaracjami i działaniami władz francuskich od lipca [2002 r.]. Z jednej strony – takie deklaracje i środki pozwalają lepiej zrozumieć racje i zakres środków z grudnia [2002 r.]. Z drugiej strony – wcześniejsze deklaracje i działania tego rodzaju miały niewątpliwie wpływ na odbiór sytuacji FT przez rynki oraz podmioty gospodarcze w grudniu [2002 r.]. Jako, że postępowanie podmiotów gospodarczych samo ulegało wpływom postępowania państwa, nie jest to parametr obiektywny dla oceny postępowania państwa. Takie wcześniejsze interwencje powinny więc być brane pod uwagę podczas analizy występowania obecności pomocy w działaniach z grudnia [2002 r.]”.
- 28 W motywie 187 spornej decyzji Komisja stwierdziła, że można bowiem analizować kolejne oświadczenia wydawane przez władze francuskie oraz środki podejmowane przez nie poczynając od lipca 2002 r., jako „całość, w której moment konkretyzacji stanowiłyby środki podjęte w grudniu [2002 r.]”.
- 29 Następnie, w motywach 188–191 spornej decyzji, Komisja stwierdziła, że:
- „(188) Analiza omawianego przypadku, na pierwszy rzut oka, sugeruje przesunięcie w czasie pomiędzy przywilejami dla przedsiębiorstwa, które szczególnie wyraźnie wystąpiły w lipcu [2002 r.], oraz potencjaln[ym] zaangażowanie[m] zasobów państwowych, które, jak wydaje się, bardziej wyraźnie wystąpiło w grudniu [2002 r.]. W istocie, można by zakwalifikować deklaracje ministra gospodarki [...] jako pomoc w zakresie, w jakim deklaracje te wywarły wyraźny wpływ na rynki i dostarczyły korzyści [FT]. Nie byłoby jednak łatwo określić w sposób niebudzący wątpliwości, czy deklaracj[a] z [dnia 12] lipca 2002 r. miał[a] charakter pozwalający przynajmniej na potencjalne zaangażowanie zasobów państwowych [...].
- (189) Jednakże, w danym przypadku, Komisja nie dysponuje wystarczającymi elementami, aby na podstawie tej nowatorskiej tezy, udowodnić, w sposób niepodważalny, występowanie pomocy. Natomiast, ocenia ona, że może ustalić występowanie znamion pomocy stosując bardziej tradycyjne podejście opierając się na działaniach z grudnia [2002 r.], które były przedmiotem zawiadomienia.
- (190) W istocie, z jednej strony – występowanie zaangażowania zasobów państwowych jest oczywiste w grudniu [2002 r.]. Z drugiej strony – istnienie przywileju dla [FT] w grudniu [2002 r.], jest równie ewidentne od momentu, gdy uwzględni się wpływ wcześniejszych deklaracji i działań.

- (191) W tym względzie »zasada prywatnego inwestora w gospodarce rynkowej« nie może wchodzić w grę dla uzasadnienia interwencji z grudnia [2002 r.], jak utrzymują władze francuskie, gdyż postępowanie podmiotów gospodarczych w grudniu znajdowało się wyraźnie pod wpływem wcześniejszych, trwających od lipca [2002 r.], manipulacji [działań] i deklaracji rządu. O ile można wątpić, czy deklaracj[a] [z dnia 12] lipca [2002 r.] był[a] wystarczająco konkretn[a], aby stanowić pomoc samą w sobie, [o tyle] nie pozostawia wątpliwości fakt, że deklaracj[a] [taka] był[a] bardziej niż wystarczając[a], aby »skazać« postrzeganie [przez] rynek[i] i wpłynąć na późniejsze postępowanie podmiotów gospodarczych. Jeśli tak jest w tym przypadku, to nie można przyjmować tego zachowania podmiotów gospodarczych jako neutralnego punktu odniesienia, aby następnie oceniać zachowanie państwa [francuskiego]. Domniemanie oparte na »zasadzie inwestora prywatnego w gospodarce rynkowej« nie może bowiem opierać się na sytuacji rynkowej, jaka miała miejsce w grudniu [2002 r.], lecz powinn[o] w logiczny sposób oprzeć się na sytuacji rynkowej nieskażonej wpływem wcześniejszych deklaracji”.
- 30 Stwierdziwszy, że korzyść przyznana FT zakłócała konkurencję lub groziła jej zakłóceniem i mogła wpływać na handel między państwami członkowskimi (motywy 198–201 spornej decyzji), Komisja zbadała w ramach tytułu 8 spornej decyzji, zatytułowanego „Zasada ostrożnego [rozważnego] inwestora prywatnego w gospodarce rynkowej”, kwestię, czy rzeczona zasada była przestrzegana, zważywszy na wszystkie oświadczenia złożone przez władze francuskie w miesiącach poprzedzających ofertę pożyczki akcjonariusza (motywy 203–230 spornej decyzji). Treść tych oświadczeń oraz ich skutek odczuwany na rynku wykazują bowiem, że państwo francuskie postanowiło od lipca 2002 r. wesprzeć FT (motyw 203 spornej decyzji).
- 31 Opierając się w szczególności na raporcie z dnia 28 kwietnia 2004 r., który wskazywał na nienormalny i istotny wzrost wartości akcji i obligacji FT w następstwie oświadczenia z dnia 12 lipca 2002 r., na komunikacie prasowym S & P z tego samego dnia, jak również na raporcie Deutsche Banku z dnia 22 lipca 2002 r., Komisja stwierdziła, że „rynek uznał [...] oświadczenia [władz francuskich] za wiarygodną strategię zobowiązaniową państwa [francuskiego] celem wsparcia FT” (motywy 220 i 221 spornej decyzji).
- 32 W motywie 222 spornej decyzji Komisja dodała, że oświadczenia te wywarły bardzo poważne skutki na rynku. Przyczyniły się one bowiem do odzyskania zaufania rynków finansowych oraz były decydujące dla utrzymania ratingu FT na poziomie inwestycyjnym. Obniżenie tego ratingu uczyniłoby każdą ofertę pożyczki akcjonariusza nieprawdopodobną i z pewnością dużo bardziej kosztowną.
- 33 Zdaniem Komisji „[f]akt, że działania, o których mowa w zawiadomieniu z grudnia [2002] [...], rozpatrywane odrębnie, mogą sprawiać wrażenie operacji w pełni racjonalnych, wcale nie umniejsza faktu, że w grudniu postępowanie podmiotów gospodarczych wyraźnie znajdowało się pod wpływem działań i deklaracji sformułowanych wcześniej przez państwo [francuskie], a zwłaszcza począwszy od lipca 2002 r., wskazujących na intencję państwa [francuskiego] odnośnie do złagodzenia problemów finansowych [FT]” (motyw 225 spornej decyzji). W tym znaczeniu decyzja władz francuskich, by antycypować rekapitalizację FT poprzez przyznanie linii kredytowej, stanowiła konkretyzację oświadczeń tych władz (motyw 226 spornej decyzji).
- 34 Zdaniem Komisji fakt, że przeprowadzona w kwietniu 2003 r. operacja rekapitalizacji FT okazała się sukcesem oraz że oferta pożyczki akcjonariusza nigdy nie została zrealizowana, nie ma decydującego znaczenia. Stosując kryterium rozważnego inwestora prywatnego, należy bowiem oprzeć się na elementach, którymi inwestor dysponuje w chwili podejmowania przezeń decyzji inwestycyjnej. Ponadto w zakresie, w jakim oświadczenia władz francuskich wpłynęły na rynek i postępowanie podmiotów gospodarczych, Komisja nie może „opierać się na postępowaniu innych podmiotów gospodarczych celem oceny postępowania państwa, stosując w ten sposób kryterium współdziałania [współistnienia]”. Komisja uważa bowiem, że „[w] istocie deklaracje państwa [francuskiego], zgodnie z którymi [zrobi] ono, co konieczne, aby umożliwić [FT] przezwyciężenie trudności finansowych, jakie pojawiły się w lipcu, a następnie powróciły, zniekształcają analizę dotyczącą współdziałania

[współistnienia] w zakresie, w jakim inwestorzy prywatni nie mogą, tutaj również, być postrzegani jako podmioty działające wyłącznie na podstawie sytuacji [FT] i to niezależnie od kwestii, czy deklaracje te [zawierają] w sobie pomoc państwa”. Stosowanie kryterium rozważnego inwestora prywatnego nie może opierać się na sytuacji rynku z grudnia 2002 r., lecz musi logicznie oprzeć się „na sytuacji rynku nieskażonego poprzednimi deklaracjami i interwencjami” (motyw 227 spornej decyzji).

- 35 Otóż „mogłoby się wydawać”, że gdy rozpatrywane decyzje inwestycyjne są analizowane w kontekście sytuacji sprzed lipca 2002 r., nie przestrzegają one wspomnianej zasady (motyw 228 spornej decyzji). W tym okresie FT znajdowało się w trudnej sytuacji ekonomicznej i straciło zaufanie rynków, a władze francuskie nie podjęły jeszcze żadnego działania w kierunku poprawy zarządzania FT i jego wyników ani też nie zleciły pogłębionego audytu, ani nie obsadziły stanowisk nową ekipą kierowniczą, ani nawet nie przygotowały planu naprawczego przedsiębiorstwa. W tych okolicznościach jest „nieprawdopodobne, aby inwestor prywatny, począwszy od lipca [2002 r.], utrzymywał [składał] deklaracje podobne do tych, jakie zostały sformułowane przez rząd francuski, a które mogłyby – z czysto ekonomicznego punktu widzenia – poważnie narazić jego wiarygodność i reputację, a z prawnego punktu widzenia byłyby w stanie zobowiązać go, począwszy od tej daty, do finansowego wspierania, w każdym wypadku, [FT]”. Działając w opisany sposób, inwestor taki podjąłby samodzielnie i bez żadnej rekompensaty bardzo poważne ryzyko względem FT. Otóż nawet akcjonariusz referencyjny, posiadający te same informacje co informacje, jakimi w tamtym czasie dysponowały władze francuskie, nie złożyłby oświadczenia w sprawie wsparcia dla FT w lipcu 2002 r. bez uprzedniego przeprowadzenia pogłębionego audytu sytuacji finansowej tego przedsiębiorstwa oraz bez podjęcia niezbędnych środków naprawczych, by móc ocenić zakres ryzyka oraz perspektywy przypadającego w udziale wynagrodzenia wynikającego z takiego działania. W każdym razie taki akcjonariusz referencyjny potrzebowałby udziału rynków finansowych, by naprawić sytuację FT. Tymczasem wspomniane rynki „w tym czasie [...] nie wydawały się skłonne inwestować lub udzielać większych kredytów przedsiębiorstwu FT [darzyć FT dużym zaufaniem]” (motyw 229 spornej decyzji).
- 36 Tak więc zdaniem Komisji „[j]est mało prawdopodobne, aby ostrożny [rozważny] inwestor prywatny postawiony w tej samej sytuacji co państwo francuskie, składał w lipcu 2002 r. deklaracje wsparcia na rzecz FT, uwzględniając sytuację ekonomiczną FT i nie dysponując jasną i kompletną informacją na ten temat”. Jest jeszcze mniej prawdopodobne, aby rozważny inwestor prywatny „udzielił [...] kredytu [pożyczki] akcjonariusza, ponosząc wyłączne i bardzo duże finansowe ryzyko” (motyw 229 spornej decyzji).
- 37 W związku z powyższym Komisja doszła do wniosku, że „[kryterium] ostrożnego [rozważnego] inwestora prywatnego w gospodarce rynkowej nie [zostało] zachowane [spełnione]” i że „[w] konsekwencji korzyść przyznana przedsiębiorstwu FT za pośrednictwem udzielenia kredytu [oferty pożyczki] akcjonariusza – badana w świetle poprzednich deklaracji i interwencji władz francuskich – stanowi[ła] pomoc państwa, nawet jeśli zakres tej korzyści [był] trudny do oszacowania” (motyw 230 spornej decyzji).
- 38 Artykuł 1 tej decyzji przewiduje, że „kredyt akcjonariusza udzielony [pożyczka akcjonariusza udzielona] w grudniu 2002 r. przez [Republikę Francuską] na rzecz [FT] w formie linii kredytowej w wysokości 9 mld EUR, osadzony [osadzona] w kontekście deklaracji [...] [złożonych] od lipca 2002 r., stanowi pomoc państwa niezgodną z zasadami wspólnego rynku”.

Wcześniejsze postępowania sądowe

- 39 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu, odpowiednio, w dniach 13 października 2004 r. (sprawa T-425/04), 5 listopada 2004 r. (sprawa T-444/04) i 9 listopada 2004 r. (sprawa T-450/04) Republika Francuska, FT oraz spółki Bouygues wniosły skargi o stwierdzenie nieważności w całości spornej decyzji. Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 12 listopada 2004 r. (sprawa T-456/04)

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (francuskie stowarzyszenie operatorów sieci i usług telekomunikacyjnych) (AFORS Télécom) wniósł skargę o stwierdzenie nieważności art. 2 tej decyzji.

- 40 Wyrokiem z dnia 21 maja 2010 r., Francja/Komisja (T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04, EU:T:2010:216), Sąd, po pierwsze, stwierdził nieważność art. 1 spornej decyzji, a po drugie, uznał, iż nie ma potrzeby rozpoznawania żądań dotyczących stwierdzenia nieważności art. 2 tej decyzji.
- 41 W szczególności Sąd uznał w pkt 298 tego wyroku, że Komisja nie wykazała, iż zapowiedź z dnia 4 grudnia 2002 r. implikowała przeniesienie zasobów państwowych.
- 42 Ponadto w odniesieniu do oferty pożyczki akcjonariusza Sąd uznał w pkt 299 wspomnianego wyroku, że ponieważ Komisja nie wykazała w wystarczający sposób korzyści wynikającej z tej oferty, Sąd tym bardziej nie może stwierdzić, iż nastąpiło przeniesienie zasobów związanych z tą korzyścią.
- 43 Pismami złożonymi w sekretariacie Trybunału, odpowiednio, w dniach 4 i 3 sierpnia 2010 r. spółki Bouygues (sprawa C-399/10 P) i Komisja (sprawa C-401/10 P) wniosły odwołanie od wyroku z dnia 21 maja 2010 r., Francja/Komisja (T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04, EU:T:2010:216).
- 44 Wyrokiem z dnia 19 marca 2013 r., Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. i Komisja/Francja i in. (C-399/10 P i C-401/10 P, zwanym dalej „wyrokiem Bouygues”, EU:C:2013:175), Trybunał uchylił wyrok z dnia 21 maja 2010 r., Francja/Komisja (T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04, EU:T:2010:216), i skierował sprawy T-425/04, T-444/04 i T-450/04 do ponownego rozpoznania przez Sąd w celu wydania orzeczenia w przedmiocie podniesionych przed Sądem zarzutów i żądań, co do których Trybunał się nie wypowiedział, a także rozstrzygnięcia o kosztach.
- 45 W tym względzie przede wszystkim, w pkt 76 wyroku Bouygues, Trybunał stwierdził, że Komisja w spornej decyzji nie zajęła stanowiska w przedmiocie argumentu, podniesionego przez spółki Bouygues w złożonej przez nie w dniu 22 stycznia 2003 r. skardze, zgodnie z którym oświadczenia złożone od lipca 2002 r. stanowią same w sobie pomoc państwa. Trybunał podkreślił w szczególności, w pkt 73–75 tego wyroku, że owe oświadczenia zostały uwzględnione jedynie w zakresie, w jakim są one obiektywnie istotne dla oceny oferty pożyczki akcjonariusza, oraz że Komisja zbadała zatem owe oświadczenia tylko w zakresie, w jakim tworzą one kontekst ustalonej pomocy.
- 46 W konsekwencji w pkt 77 wyroku Bouygues Trybunał stwierdził, że Sąd naruszył prawo, gdy orzekł w pkt 128 i 131 wyroku z dnia 21 maja 2010 r., Francja/Komisja (T-425/04, T-444/04, T-450/04 i T-456/04, EU:T:2010:216), iż art. 1 spornej decyzji zawiera odmowę uznania przez Komisję oświadczeń złożonych od lipca 2002 r. za pomoc państwa. Niezajęcie stanowiska przez Komisję odnośnie do uznania tych oświadczeń jako takich za pomoc państwa wskutek skargi złożonej do Komisji przez spółki Bouygues nie może bowiem zostać zrównane samo w sobie z decyzją oddalającą żądania wspomnianych podmiotów składających skargę do Komisji.
- 47 Ponadto Trybunał orzekł w pkt 103 i 104 wyroku Bouygues, że ponieważ interwencje państwa przybierają różne formy i powinny być analizowane na podstawie ich skutków, nie można wykluczyć, iż szereg kolejnych interwencji państwa należy uznać za jedną interwencję w celu zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE. Może tak być w szczególności, w przypadku gdy kolejne interwencje mają, zwłaszcza w świetle ich chronologii, ich celu i sytuacji przedsiębiorstwa w chwili dokonania tych interwencji, tak ścisłe wzajemne związki, że niemożliwe jest ich rozdzielenie.
- 48 Trybunał stwierdził na tej podstawie w pkt 105 wyroku Bouygues, że uznając, iż konieczne było wskazanie uszczuplenia budżetu państwa lub wystąpienia dostatecznie konkretnego gospodarczego ryzyka powstania obciążeń dla tego budżetu, ściśle związanego ze szczególną korzyścią wynikającą bądź z zapowiedzi z dnia 4 grudnia 2002 r., bądź z oferty pożyczki akcjonariusza, które to ryzyko

odpowiadało tej korzyści albo prowadziło do niej w zamian, Sąd naruszył prawo poprzez zastosowanie kryterium mogącego automatycznie wykluczyć, że owe interwencje państwa mogłyby, w zależności od związków między nimi a ich skutkami, zostać uznane za jedną interwencję.

- 49 Wreszcie, Trybunał uznał, że posiada niezbędne informacje, by wydać ostateczne rozstrzygnięcie z jednej strony w przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności art. 1 spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja odmówiła uznania oświadczeń złożonych od lipca 2002 r. za pomoc państwa w sprawie T-450/04, a z drugiej strony w przedmiocie części drugiej zarzutu drugiego oraz w przedmiocie zarzutu trzeciego, podniesionych przez Republikę Francuską i przez FT na poparcie ich skarg w sprawach T-425/04 i T-444/04, w zakresie, w jakim ta część i ten zarzut są skierowane przeciwko dokonaniu w spornej decyzji stwierdzeniu istnienia korzyści przysporzonej FT przez państwo francuskie.
- 50 Jeśli chodzi o część pierwszą oceny, w pkt 118 wyroku Bouygues Trybunał uznał, że zarzuty podniesione w skardze w sprawie T-450/04 zmierzające do stwierdzenia nieważności art. 1 spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja odmówiła uznania oświadczeń złożonych od lipca 2002 r. za pomoc państwa, są nieistotne dla sprawy.
- 51 Jeśli chodzi o część drugą oceny, Trybunał stwierdził w pkt 129–131 wyroku Bouygues, na podstawie pewnych fragmentów motywów 194 i 196 spornej decyzji, że Komisja uznała, iż zapowiedź z dnia 4 grudnia 2002 r. i oferta pożyczki akcjonariusza, rozpatrywane łącznie, przysporzyły korzyści angażującej zasoby państwowe w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE i że instytucja ta słusznie zbadała oba te środki łącznie, jako że jest oczywiste, iż pierwszego z nich nie można oddzielić od drugiego.
- 52 Natomiast w pkt 140 i 141 wyroku Bouygues Trybunał stwierdził, że stan postępowania nie pozwala na wydanie orzeczenia w szczególności w odniesieniu do podniesionych przez Republikę Francuską i przez FT zarzutów drugiego i trzeciego w zakresie, w jakim zarzuty te są skierowane przeciwko zastosowaniu przez Komisję kryterium rozsądnego inwestora prywatnego.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 53 W następstwie ogłoszenia wyroku Bouygues sprawy T-425/04 RENV, T-444/04 RENV i T-450/04 RENV zostały ponownie przydzielone szóstej izbie Sądu w składzie powiększonym.
- 54 Pismem z dnia 22 lipca 2013 r. France Télécom poinformowało Sąd, że w dniu 1 lipca 2013 r. zmieniło swoją nazwę na Orange.
- 55 Postanowieniami prezesa szóstej izby Sądu w składzie powiększonym z dnia 27 czerwca 2014 r., po pierwsze, spółki Bouygues zostały wykreślone ze sprawy T-444/04 RENV jako interwenienci popierający żądania Komisji, i po drugie, sprawa T-450/04 RENV została wykreślona z rejestru Sądu, ponieważ spółki te wycofały swoją interwencję oraz wycofały swoją skargę.
- 56 Postanowieniem prezesa szóstej izby Sądu w składzie powiększonym z dnia 15 lipca 2014 r. sprawy T-425/04 RENV i T-444/04 RENV zostały połączone do celów łącznego rozpoznania w ramach ustnego etapu postępowania i do wydania wyroku.
- 57 W sprawie T-425/04 RENV Republika Francuska, popierana przez Republikę Federalną Niemiec, a w sprawie T-444/04 RENV Orange wniosły do Sądu o stwierdzenie nieważności spornej decyzji oraz o obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 58 W sprawach tych Komisja wniosła o oddalenie skarg jako bezzasadnych oraz obciążenie Republiki Francuskiej i Orange kosztami postępowania. Na rozprawie w dniu 24 września 2014 r. Komisja zażądała także odrzucenia skargi w sprawie T-444/04 RENV jako niedopuszczalnej.

- 59 W zaskarżonym wyroku Sąd przede wszystkim oddalił zarzut niedopuszczalności podniesiony przez Komisję w sprawie T-444/04 RENV ze względu na to, że Orange ma nadal istniejący i aktualny interes prawny w stwierdzeniu nieważności art. 1 spornej decyzji.
- 60 Następnie Sąd zbadał żądanie stwierdzenia nieważności art. 1 spornej decyzji. W ramach tego badania Sąd, po pierwsze, oddalił podniesione w skargach zarzuty pierwsze, gdyż oba dotyczyły naruszenia istotnych wymogów proceduralnych oraz prawa do obrony. Po drugie, Sąd zbadał łącznie i uwzględnił podniesione w skargach zarzuty drugi i trzeci, oparte na naruszeniu prawa i na oczywistych błędach w ocenie w odniesieniu do stosowania kryterium rozważnego inwestora prywatnego. W konsekwencji Sąd stwierdził nieważność wspomnianego art. 1.
- 61 Sąd uznał, że w tych okolicznościach nie było już potrzeby orzekania w przedmiocie żądań Republiki Francuskiej i Orange zmierzających do stwierdzenia nieważności art. 2 spornej decyzji.
- 62 Wreszcie, w świetle tych ocen Sąd obciążył Komisję jej własnymi kosztami oraz ósmą dziesiątych kosztów poniesionych przez Republikę Francuską i przez Orange.

Żądania stron

- 63 Tytułem żądania głównego Komisja wnosi do Trybunału o:
- uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim stwierdzono w nim nieważność art. 1 spornej decyzji oraz obciążono Komisję jej własnymi kosztami oraz ósmą dziesiątych kosztów poniesionych przez Republikę Francuską i przez Orange w sprawach T-425/04 i T-444/04;
 - oddalenie skarg Republiki Francuskiej i Orange w sprawach T-425/04 i T-444/04 oraz
 - obciążenie Republiki Francuskiej i Orange kosztami postępowania.
- 64 Posiłkowo instytucja ta wnosi do Trybunału o skierowanie spraw T-425/04 i T-444/04 do ponownego rozpoznania przez Sąd oraz rozstrzygnięcie o kosztach w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.
- 65 Orange oraz, tytułem żądania głównego, Republika Francuska wnoszą o oddalenie odwołania oraz obciążenie Komisji kosztami.
- 66 Posiłkowo, gdyby Trybunał uchylił zaskarżony wyrok, Republika Francuska wnosi o skierowanie do ponownego rozpoznania przez Sąd sprawy T-425/04 RENV w celu rozstrzygnięcia przez Sąd w przedmiocie pierwszej części zarzutu drugiej skargi, a także w przedmiocie zarzutów trzeciego i czwartego skargi.
- 67 W dalszej kolejności, posiłkowo, wspomniane państwo członkowskie wnosi do Trybunału o uwzględnienie owej części i owych zarzutów skargi oraz o obciążenie Komisji kosztami postępowania.

W przedmiocie odwołania

- 68 Na poparcie wniesionego odwołania Komisja podnosi cztery zarzuty, z których pierwszy dotyczy naruszenia obowiązku uzasadnienia, drugi – siedmiu różnych naruszeń art. 107 ust. 1 TFUE, trzeci – przekroczenia granic kontroli sądowej, a czwarty – błędnej wykładni, a wręcz przeinaczenia spornej decyzji.

- 69 Orange kwestionuje dopuszczalność podniesionych w odwołaniu zarzutów pierwszego i drugiego.

W przedmiocie dopuszczalności podniesionych w odwołaniu zarzutów pierwszego i drugiego

Argumentacja Orange

- 70 Orange zaznacza, że w myśl art. 1 spornej decyzji, po pierwsze, jedynymi interwencjami państwa francuskiego, które można uznać za jedną interwencję stanowiącą pomoc państwa, są zapowiedź z dnia 4 grudnia 2002 r. oraz oferta pożyczki akcjonariusza, i po drugie, oświadczenia złożone od lipca 2002 r. uwzględnia się w tym artykule jedynie jako element kontekstu. Taką argumentację Komisja przedstawiała także w trakcie szeregu postępowań przed Sądem i Trybunałem.
- 71 W szczególności, jak zresztą wynika z pkt 259 zaskarżonego wyroku, nawet zapytana wprost i konkretnie o tę kwestię przez Sąd, Komisja nigdy nie twierdziła, że oświadczenia złożone od lipca 2002 r. stanowiły, podobnie do zapowiedzi z dnia 4 grudnia 2002 r. oraz do oferty pożyczki akcjonariusza, konstytutywne elementy jednej interwencji uznanej za pomoc państwa.
- 72 W tych okolicznościach Orange uznaje, że podniesione w odwołaniu zarzuty pierwszy i drugi należy uznać za niedopuszczalne, gdyż Komisja przedstawia w nich nowe argumenty, w których zarzuca Sądowi, iż nie wypowiedział się on co do tego, czy wspomniane oświadczenia należy objąć zakresem jednej interwencji.

Ocena Trybunału

- 73 Wystarczy zaznaczyć, jak wynika zarówno z uwag rządu francuskiego, jak i z pkt 255 zaskarżonego wyroku, że Komisja wysunęła przed Sądem argumentację, zgodnie z którą oświadczenia złożone od lipca 2002 r. powinny zostać objęte zakresem jednej interwencji na rzecz FT i że Sąd odpowiedział wprost na tę argumentację w pkt 256–261 wspomnianego wyroku.
- 74 W tych okolicznościach należy oddalić podniesiony przez Orange zarzut niedopuszczalności, dotyczący tego, że wspomniana argumentacja jest nowa w ramach odwołania.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego naruszenia obowiązku uzasadnienia

Argumentacja Komisji

- 75 Komisja twierdzi przede wszystkim, że Sąd pominął zasady ustanowione w wyroku Bouygues, następnie – nie udzielił wystarczającej odpowiedzi na argumenty podniesione przez tę instytucję w postępowaniu dotyczącym skierowania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd, i wreszcie, że rozumowanie Sądu zawierało sprzeczności.
- 76 Kiedy Sąd przedstawił bowiem w pkt 185–196 zaskarżonego wyroku orzecznictwo, jakie uważa za istotne w świetle kryterium przezornego inwestora prywatnego, nie wymienił on wyroku Bouygues, a zatem nie zbadał, czy wyrok ten zawierał wyjaśnienia odnoszące się do zakresu tego kryterium.
- 77 Komisja dodaje następnie, że w uwagach złożonych przez tę instytucję po tym, jak sprawa została skierowana do ponownego rozpoznania przez Sąd, wyjaśniła ona, w jakim zakresie oświadczenia złożone od lipca 2002 r. stanowiły obiektywnie część kontekstu analizy oferty pożyczki akcjonariusza i były z nią powiązane chronologicznie, gospodarczo i funkcjonalnie, wobec czego stanowiły z ową

ofertą jedną interwencję. Otóż chociaż Sąd przeanalizował w pkt 255–258 zaskarżonego wyroku pewne aspekty pojęcia jednej interwencji, to zajął się jedynie zagadnieniami semantycznymi po to, by uniknąć prawdziwego zbadania argumentacji Komisji.

- 78 Wreszcie, Komisja utrzymuje, że Sąd zaprzecza sobie, gdy twierdzi z jednej strony w pkt 219 i 222 zaskarżonego wyroku, że w celu ustalenia, czy państwo francuskie zachowało się jak rozważny inwestor działający w warunkach gospodarki rynkowej, należało przenieść się w kontekst czasowy z grudnia 2002 r., kiedy to podjęto środki w zakresie wsparcia finansowego, oraz tym samym wykluczyć oświadczenia złożone od lipca 2002 r., a z drugiej strony w pkt 227 i 228 tego wyroku, że aby ocenić racjonalność gospodarczą zachowania państwa francuskiego, Komisja mogła wziąć pod uwagę wszystkie elementy charakteryzujące ten kontekst, w tym takie oświadczenia.

Ocena Trybunału

- 79 Należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia przewidziany w art. 296 TFUE stanowi istotny wymóg proceduralny, który należy odróżnić od kwestii prawidłowości uzasadnienia, wchodzącej w zakres zgodności z prawem spornego aktu (wyrok z dnia 29 września 2011 r., Elf Aquitaine/Komisja, C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 146 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 80 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału spoczywający na Sądzie na mocy art. 36 i art. 53 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej obowiązek uzasadnienia nie nakazuje Sądowi dokonania wyjaśnienia, które podejmowałoby w sposób wyczerpujący punkt po punkcie argumentację przedstawioną przez strony sporu. Uzasadnienie to może być zatem dorozumiane, pod warunkiem że umożliwia ono zainteresowanym poznanie podstaw, na których Sąd oparł swe rozstrzygnięcie, a Trybunałowi dostarcza elementów wystarczających do dokonania kontroli w trybie odwołania (wyrok z dnia 8 marca 2016 r., Grecja/Komisja, C-431/14 P, EU:C:2016:145, pkt 38).
- 81 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że uzasadnienie zawarte w pkt 185–196, 219, 222, 227, 228 oraz 255–258 zaskarżonego wyroku umożliwia zainteresowanym, a w szczególności Komisji, poznanie podstaw, na których Sąd oparł swe rozstrzygnięcie, a Trybunałowi dostarcza elementów wystarczających do dokonania kontroli w ramach niniejszego odwołania.
- 82 Jak słusznie bowiem twierdzą rząd francuski oraz Orange, ani okoliczność, że Sąd nie wspomniał wyroku Bouygues, gdy przypominał orzecznictwo wymienione w pkt 185–196 zaskarżonego wyroku, ani okoliczność, że Sąd oddalił żądania Komisji po dokładnym ich zbadaniu w pkt 255–258 tego wyroku, same w sobie nie mogą stanowić braku uzasadnienia.
- 83 Poza tym argument Komisji, zgodnie z którym istnieje sprzeczność między z jednej strony pkt 219–222 zaskarżonego wyroku a z drugiej strony pkt 227 i 228 tego wyroku, ma swoje źródło w błędnym rozumieniu tych punktów. Sąd ograniczył się bowiem w tych punktach do zaznaczenia, że Komisja nie mogła wziąć pod uwagę jedynie samych tylko oświadczeń złożonych od lipca 2002 r., z wyłączeniem innych elementów, które były istotne dla analizy.
- 84 Mając na względzie powyższe rozważania, podniesiony w odwołaniu zarzut pierwszy należy oddalić jako całkowicie bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego przekroczenia granic kontroli sądowej

Argumentacja Komisji

- 85 W zarzucie trzecim odwołania, który należy zbadać w drugiej kolejności, Komisja twierdzi, że kryterium rozważnego inwestora prywatnego wiąże się z przeprowadzeniem złożonej oceny ekonomicznej, w której należy przyznać Komisji szeroki zakres uznania. W konsekwencji w tej dziedzinie kontrola sądowa powinna z zasady ograniczać się do sprawdzenia istnienia oczywistego błędu w ocenie okoliczności faktycznych. W szczególności w ramach tej kontroli sąd Unii Europejskiej nie może zastąpić oceny ekonomicznej dokonanej przez Komisję swoją własną oceną.
- 86 Otóż gdy Sąd stwierdził w pkt 235 i 236 zaskarżonego wyroku, że postrzeganie przez rynek oświadczeń złożonych od lipca 2002 r. nie jest istotne w niniejszej sprawie, Sąd zdaniem Komisji zastąpił swoją własną analizą analizę Komisji, chociaż powinien był ograniczyć się do zbadania, czy motyw 210, 217 i 229 spornej decyzji są dotknięte oczywistym błędem w ocenie.

Ocena Trybunału

- 87 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału pojęcie pomocy państwa określone w traktacie FUE ma charakter prawny i powinno być interpretowane na podstawie obiektywnych elementów. Z tego powodu sąd Unii powinien z zasady przeprowadzić pełną kontrolę w kwestii ustalenia, czy dany środek wchodzi w zakres stosowania art. 107 ust. 1 TFUE, biorąc pod uwagę zarówno konkretne okoliczności rozpatrywanej przezeń sprawy, jak i techniczny lub złożony charakter ocen przeprowadzonych przez Komisję (wyrok z dnia 21 czerwca 2012 r., BNP Paribas i BNL/Komisja, C-452/10 P, EU:C:2012:366, pkt 100).
- 88 Trybunał orzekł jednak, że kontrola sądowa jest ograniczona w odniesieniu do tego, czy dany środek wchodzi w zakres stosowania art. 107 ust. 1 TFUE, jeżeli oceny przeprowadzone przez Komisję mają techniczny lub złożony charakter (wyrok z dnia 21 czerwca 2012 r., BNP Paribas i BNL/Komisja, C-452/10 P, EU:C:2012:366, pkt 103).
- 89 W tym względzie, kiedy Komisja musi zastosować kryterium rozważnego inwestora prywatnego w warunkach gospodarki rynkowej w celu sprawdzenia, czy dany środek wchodzi w zakres stosowania art. 107 ust. 1 TFUE, posłużenie się tym kryterium wiąże się z zasadą z dokonaniem przez Komisję złożonej oceny ekonomicznej (zob. podobnie wyrok z dnia 2 września 2010 r., Komisja/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, pkt 68).
- 90 W niniejszym przypadku, jak zaznaczają słusznie rząd francuski i Orange, po pierwsze, uwagi Sądu, który krytykuje Komisję, dotyczą nie samego stosowania kryterium rozważnego inwestora prywatnego, lecz momentu, w którym Komisja powinna była umiejscowić się w celu dokonania tej oceny, a w konsekwencji – dowodów, jakie powinna była wziąć w tym względzie pod uwagę.
- 91 Po drugie, zakładając nawet, że kontrola, jaką Sąd powinien sprawować w tym względzie, powinna była być ograniczona, jak twierdzi Komisja, okoliczność ta nie oznacza, że Sąd był zmuszony do powstrzymania się od przeprowadzenia dokonanej przez tę instytucję kontroli kwalifikacji prawnej danych o charakterze ekonomicznym. Choć zadaniem Sądu nie jest bowiem zastępowanie swoją własną oceną ekonomiczną oceny dokonanej przez Komisję, z obecnie utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że sąd Unii powinien w szczególności nie tylko dokonać weryfikacji materialnej prawidłowości przytoczonych dowodów, ich wiarygodności i spójności, ale także kontroli tego, czy dowody te stanowią zbiór istotnych danych, które należy wziąć pod uwagę w celu oceny złożonej sytuacji, i czy mogą one stanowić poparcie dla wniosków wyciągniętych na ich podstawie (wyrok z dnia 11 września 2014 r., CB/Komisja, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, pkt 46).

- 92 Otóż w pkt 235–248 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał właśnie dokonaną przez Komisję ocenę dowodów, na których instytucja ta oparła się, gdy uznała, że należy zastosować kryterium rozsądnego inwestora prywatnego w odniesieniu do lipca 2002 r., a nie w odniesieniu do grudnia 2002 r. W tym względzie Sąd orzekł, że ocena ta została oparta na selektywnym uwzględnieniu dostępnych dowodów i że dowody te nie mogły stanowić poparcia dla wniosków, jakie Komisja wyciągnęła na ich podstawie. Sąd orzekł zatem, że ocena dokonana przez Komisję była obarczona oczywistym błędem.
- 93 Tak więc, mając na uwadze orzecznictwo przypomniane w pkt 91 niniejszego wyroku i wbrew twierdzeniom Komisji, Sąd nie przekroczył granic kontroli, do której sprawowania jest zobowiązany, gdy dokonał takiej analizy.
- 94 Co za tym idzie, zarzut trzeci należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego błędnej wykładni, a wręcz przeinaczenia spornej decyzji oraz przeinaczenia okoliczności faktycznych

Argumentacja Komisji

- 95 W zarzucie czwartym odwołania, który należy zbadać w trzeciej kolejności, Komisja twierdzi, że Sąd przeinaczył sporną decyzję, gdy stwierdził w pkt 246–248 zaskarżonego wyroku, po pierwsze, że samo oczekiwanie ze strony rynków nie może skutkować powstaniem jakiegokolwiek obowiązku podjęcia działania i że Komisja nie wykazała, iż niewywiązanie się przez państwo z oświadczeń złożonych pod adresem FT mogło zagrozić jego wiarygodności i jego reputacji na rynkach finansowych. Motyw 217 tej decyzji zawiera bowiem taki wywód oraz szereg konkretnych informacji na jego poparcie.
- 96 Po drugie, instytucja ta twierdzi, że Sąd przeinaczył także okoliczności faktyczne, gdy uznał, że rozsądny inwestor prywatny mógł złożyć oświadczenia podobne do oświadczeń złożonych od lipca 2002 r., chociaż do grudnia 2002 r. ani rząd francuski, ani FT nie dysponowały planem naprawczym ani szacunkami dotyczącymi niezbędnego kapitału. Komisja wyjaśnia bowiem, że wobec braku informacji na temat zwrotu z dokonanej przez państwo operacji owo państwo nie może twierdzić, że działa jak rozsądny inwestor prywatny.

Ocena Trybunału

- 97 Z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE i z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że jedynie Sąd jest właściwy do dokonywania, po pierwsze, ustaleń faktycznych, z wyjątkiem sytuacji, gdy nieprawidłowość jego ustaleń wynika z akt sprawy, a po drugie, oceny tych okoliczności faktycznych (wyroki: z dnia 6 kwietnia 2006 r., *General Motors/Komisja*, C-551/03 P, EU:C:2006:229, pkt 51; z dnia 29 marca 2011 r., *ThyssenKrupp Nirosta/Komisja*, C-352/09 P, EU:C:2011:191, pkt 179).
- 98 Wobec tego ocena okoliczności faktycznych nie stanowi, z wyłączeniem przypadków przeinaczenia przedstawionych Sądowi dowodów, zagadnienia prawnego, które jako takie poddane jest kontroli Trybunału (wyroki: z dnia 18 maja 2006 r., *Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisja*, C-397/03 P, EU:C:2006:328, pkt 85; a także z dnia 29 marca 2011 r., *ThyssenKrupp Nirosta/Komisja*, C-352/09 P, EU:C:2011:191, pkt 180).
- 99 W sytuacji gdy strona wnosząca odwołanie powołuje się na przeinaczenie przez Sąd materiału dowodowego, musi ona – zgodnie z art. 256 TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przed Trybunałem – dokładnie wskazać, które dowody zostały jej zdaniem przeinaczone przez Sąd, oraz wykazać błędy w ocenie, które w jej opinii doprowadziły do takiego przeinaczenia (wyroki: z dnia 17 czerwca 2010 r.,

Lafarge/Komisja, C-413/08 P, EU:C:2010:346, pkt 16 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przeinaczenie musi w oczywisty sposób wynikać z akt sprawy, bez konieczności dokonywania nowej oceny faktów i dowodów (wyrok z dnia 27 października 2011 r., Austria/Scheucher-Fleisch i in., C-47/10 P, EU:C:2011:698, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 100 W niniejszym przypadku przede wszystkim z pkt 246 zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd uwzględnił motyw 217 spornej decyzji, jak słusznie twierdzi rząd francuski.
- 101 Następnie w pkt 92 niniejszego wyroku zaznaczono, że Sąd zbadał w pkt 235–248 zaskarżonego wyroku dokonaną przez Komisję ocenę dowodów, na których instytucja ta oparła się, gdy uznała, iż należy zastosować kryterium rozsądnego inwestora prywatnego w odniesieniu do lipca 2002 r., a nie do grudnia 2002 r., że Sąd uznał, iż ocena ta została oparta na selektywnym uwzględnieniu dostępnych dowodów, i że dowody te nie mogły stanowić poparcia dla wniosków, jakie Komisja wyciągnęła na ich podstawie.
- 102 Należy wreszcie stwierdzić, że Komisja nie wskazuje w swojej argumentacji precyzyjnie dowodów, które w oczywisty sposób zostały przeinaczone przez Sąd, lecz podważa dokonaną przez Sąd ocenę okoliczności faktycznych, zgodnie z którą wnioski zawarte w spornej decyzji nie zostały poparte w sposób wystarczający pod względem prawnym przedstawionymi dowodami.
- 103 Tak więc, mając na uwadze wcześniejsze rozważania, Komisja nie może zarzucić Sądowi, że przeinaczył on sporną decyzję oraz dowody.
- 104 Co za tym idzie, zarzut czwarty należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego naruszeń art. 107 ust. 1 TFUE

Argumentacja Komisji

- 105 W zarzucie drugim odwołania Komisja twierdzi, że Sąd, poprzez odizolowanie oświadczeń złożonych od lipca 2002 r. od zapowiedzi z dnia 4 grudnia 2002 r. oraz od oferty pożyczki akcjonariusza, oddzielił uspokojenie rynków przez te oświadczenia z jednej strony od podwyższenia środków finansowych z drugiej strony i tym samym przyjął podejście pointylistyczne opierające się na siedmiu różnych naruszeniach prawa, które stanowią zarazem naruszenia art. 107 ust. 1 TFUE. Argumentacja ta dzieli się na siedem części.
- 106 W części pierwszej Komisja twierdzi, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, gdy dokonał w pkt 219–248 zaskarżonego wyroku wskazania dokładnego momentu, w odniesieniu do którego powinno znaleźć zastosowanie kryterium rozsądnego inwestora prywatnego. Zdaniem tej instytucji podejście to nie jest zgodne z pkt 103 wyroku Bouygues, zgodnie z którym nie można wykluczyć, że szereg kolejnych interwencji państwa należy uznać za jedną interwencję w celu zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE.
- 107 Trybunał nie tylko orzekł bowiem, że można dokonać łącznej oceny szeregu wydarzeń, które nie zachodzą równocześnie, ale przyznał także, że nie jest konieczne, by każde z tych wydarzeń charakteryzowało się zarazem przyznaniem korzyści oraz przeniesieniem zasobów państwowych. Wystarczy, by elementy te zostały spełnione wskutek zaistnienia jednego albo drugiego ze wspomnianych wydarzeń albo obu tych wydarzeń łącznie.
- 108 W konsekwencji nie można uznać, że kryterium rozsądnego inwestora prywatnego zostało zamknięte w określonym momencie ani że istnienie korzyści wynikającej z zasobów państwowych stanowi warunek wstępny stosowania tego kryterium, jak Sąd błędnie orzekł w pkt 202, 203 i 226 zaskarżonego wyroku.

- 109 Otóż Komisja wyjaśniła, zwłaszcza w motywach 222 i 225 spornej decyzji, że utrzymanie, dzięki oświadczeniom złożonym od lipca 2002 r., ratingu FT na poziomie inwestycyjnym miało decydujący wpływ zwłaszcza na środki z grudnia 2002 r. Chodzi o ciągły proces wspierania FT, który rozpoczął się w lipcu 2002 r., a skonkretyzował się w grudniu 2002 r.
- 110 W części drugiej Komisja twierdzi, że uznawszy w pkt 205 zaskarżonego wyroku, iż kryterium rozsądnego inwestora prywatnego należy stosować wyłącznie do oświadczenia z dnia 4 grudnia 2002 r. oraz do oferty pożyczki akcjonariusza, rozpatrywanych łącznie, Sąd naruszył zarówno ścisły związek między wskazaną korzyścią i zastosowaniem tego kryterium, jak i orzecznictwo wypracowane w wyroku Bouygues.
- 111 Jako że kryterium rozsądnego inwestora prywatnego służy bowiem dyskwalifikacji środka, który *prima facie* stanowi korzyść, zarówno przedmiotowy, jak i czasowy zakres badania środków stanowiących korzyść powinien być zbieżny z zakresem badania, do którego stosuje się to kryterium. W konsekwencji, jeśli korzyść przynosi efekty w danym okresie, wspomnianego kryterium nie można stosować jedynie do części tego okresu.
- 112 Tymczasem w niniejszym przypadku Trybunał wskazał w pkt 132–139 wyroku Bouygues, że na korzyść przyznaną na rzecz FT składają się dwa elementy, a mianowicie podwyższenie środków finansowych FT oraz uspokojenie rynków co do jego zdolności sprostania płatnościom, przy czym uspokojenie to wynika z oświadczeń złożonych od lipca 2002 r.
- 113 W części trzeciej Komisja uznaje, że ponieważ Sąd dokonał w pkt 227–232 oraz 255–261 zaskarżonego wyroku rozróżnienia znaczeniowego między rozpatrywanymi środkami krajowymi oraz elementami kontekstu, naruszył on zasadę, zgodnie z którą analizy istnienia pomocy państwa należy dokonać w zależności od skutków, a nie od formy albo elementów znaczeniowych. Wedle Komisji istnieje bowiem tylko zwykła różnica znaczeniowa między badaniem środka krajowego w kontekście innego środka krajowego, z którym jest on nierozzerwalnie powiązany, oraz łącznym badaniem obu tych środków.
- 114 Otóż w niniejszym przypadku oświadczenia złożone od lipca 2002 r. oraz oferta pożyczki akcjonariusza są nierozzerwalnie powiązane, gdyż w grudniu 2002 r. stan rynku został zakłócony przez wspomniane oświadczenia, a bez nich wspomniana oferta nie mogłaby zostać zrealizowana ani stać się skuteczna.
- 115 Poza tym Sąd dokonał błędnej interpretacji spornej decyzji, pism procesowych Komisji oraz wyroku Bouygues, gdy stwierdził, po pierwsze, że z dokumentów tych nie wynika, iż oświadczenia złożone od lipca 2002 r. oraz oferta pożyczki akcjonariusza stanowiły jedną interwencję, a po drugie, że Trybunał orzekł, iż oświadczenia te nie są przedmiotem decyzji Komisji.
- 116 W części czwartej Komisja uznaje, że Sąd przypisał decydujące znaczenie uściśleniu dokładnych zasad wsparcia, jakiego państwo francuskie udzieliło FT, przez co zbagatelizował skutki oświadczeń złożonych od lipca 2002 r., chociaż oświadczenia te miały zasadnicze znaczenie. Komisja zauważa w tym względzie, że nie istniała konieczność, by badane środki miały taki sam charakter, w celu uznania ich za nierozzerwalnie powiązane. W pkt 132–136 wyroku Bouygues Trybunał nawiązał bowiem do tych oświadczeń oraz do ich skutków w celu wykazania istnienia korzyści związanej z ofertą pożyczki akcjonariusza, co świadczy o tym, iż powinny one zostać uwzględnione w zakresie analizy.
- 117 W ramach części piątej Komisja przypomina, że w pkt 103 i 104 wyroku Bouygues Trybunał orzekł, iż do celów zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE należy uznać za jedną interwencję szereg kolejnych interwencji państwa, jeżeli interwencje te mają w świetle ich chronologii, ich celu i sytuacji przedsiębiorstwa w chwili dokonania tych interwencji tak ścisłe wzajemne związki, iż niemożliwe jest ich rozdzielenie.

- 118 Komisja przypomina poza tym, że Trybunał zasugerował w pkt 132–136 tego wyroku, iż oświadczenia złożone od lipca 2002 r. stanowiły obiektywnie część kontekstu analizy oferty pożyczki akcjonariusza.
- 119 Otóż zdaniem Komisji kryteria ustanowione przez Trybunał w pkt 103 i 104 wyroku Bouygues zostały spełnione w niniejszym przypadku ze względu na istnienie ścisłych i nierozzerwalnych powiązań między wspomnianymi oświadczeniami oraz wspomnianą ofertą. Jak bowiem można wywieść z owych punktów, wszystkie te kolejne interwencje należało uznać za jedną i tę samą interwencję.
- 120 Ponadto Komisja twierdzi, że w motywach 203–230 spornej decyzji zastosowała ona kryterium rozważnego inwestora prywatnego do całego procesu ratowania FT, zwłaszcza od początku tego procesu, a mianowicie od oświadczenia z dnia 12 lipca 2002 r., gdyż oświadczenie to uwarunkowało dalszy ciąg wspomnianego procesu. Komisja dodaje, że wykazała w motywach 215–218 spornej decyzji, iż oświadczenia złożone od lipca 2002 r. stworzyły ryzyko ekonomiczne i prawne mogące zagrozić zasobom państwa francuskiego.
- 121 W części szóstej Komisja twierdzi, że w pkt 230–232 i 249–254 zaskarżonego wyroku Sąd błędnie uznał, iż w grudniu 2002 r. nastąpiło przerwanie następstwa spornych środków krajowych, gdy Sąd z jednej strony oparł się na błędnej logice polegającej na zamknięciu badania kryterium rozważnego inwestora prywatnego w odniesieniu do dokładnego momentu, a mianowicie do dnia 4 grudnia 2002 r., a z drugiej strony oparł się na okolicznościach faktycznych, które nie świadczyły o takim przerwaniu i które pozostawały pod wpływem oświadczeń złożonych od lipca 2002 r.
- 122 Otóż z powodu decydującego wpływu oświadczeń złożonych od lipca 2002 r. nawet autonomiczna decyzja podmiotów prywatnych byłaby niewystarczająca, aby zlikwidować związek istniejący między tymi oświadczeniami oraz ofertą pożyczki akcjonariusza.
- 123 Ponadto stwierdzenie Sądu, zawarte w pkt 249–254 zaskarżonego wyroku, że nastąpiło istotne przerwanie w grudniu 2002 r., gdyż początkowo zapowiedziane zaangażowanie stało się konkretne, jest sprzeczne zarówno z ustaleniami dotyczącymi stanu faktycznego dokonanyymi przez Sąd w pkt 212–215 tego wyroku, zgodnie z którymi oświadczenia złożone od lipca 2002 r. przysporzyły FT korzyści utrzymującej się co najmniej do dnia 17 grudnia 2002 r., jak i z dokonanyymi przez Trybunał ostatecznymi ustaleniami dotyczącymi stanu faktycznego zawartymi w pkt 133 wyroku Bouygues.
- 124 W części siódmej Komisja zaznacza, że w pkt 246 i 247 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, iż nawet uwzględniając całą sekwencję interwencji państwa francuskiego w okresie od lipca do grudnia 2002 r., wszystkie etapy tego procesu mogły zostać przeprowadzone w podobny sposób przez rozważny podmiot prywatny działający w warunkach gospodarki rynkowej, który przed podjęciem nieodwołalnego zobowiązania dotyczącego inwestycji upewnia się, że zostały spełnione wszystkie wymagane warunki. Wedle Sądu państwo francuskie zamierzało zatem wpłynąć na rynki poprzez wykorzystanie swojej reputacji, aby odzyskać ich zaufanie, a w szczególności starało się doprowadzić do utrzymania ratingu FT w celu przygotowania solidnego i mniej kosztownego refinansowania tego przedsięwzięcia na późniejszym etapie.
- 125 Otóż zdaniem Komisji, rozumując w ten sposób, Sąd pominął ryzyko reputacji wiążące się z oświadczeniem, które nie jest respektowane, oraz szczególną sytuacją państwa składającego takie oświadczenie. Podmioty dają bowiem tym mniejszą wiarę składanym przez państwo oświadczeniom dotyczącym jego wsparcia na rzecz przedsiębiorstw publicznych, im mniej oświadczenia takie są faktycznie realizowane. Komisja dodaje, że chociaż rzeczywiście zrezygnowała w motywie 219 spornej decyzji z wykazania istnienia pomocy na samej podstawie oświadczeń złożonych od lipca 2002 r., nie znaczy to, iż miała wątpliwości, że reputacja państwa francuskiego zostałaby nadwyrężona w wyniku niewywiązania się ze złożonych przez nie oświadczeń.

- 126 W tych okolicznościach Komisja twierdzi, że Sąd naruszył prawo, gdyż wymagał, by przeniesienie zasobów państwowych nastąpiło równocześnie z przyznaniem korzyści oraz z uznaniem, iż ryzyko reputacji może zachodzić jedynie przy zaangażowaniu zasobów państwowych.
- 127 Komisja zauważa ponadto, że oświadczenia dotyczące zaangażowania państwa odznaczają się tą szczególną cechą, że kładą na szali nie tylko wiarygodność państwa akcjonariusza, lecz także wiarygodność państwa jako władzy publicznej, nawet jeśli państwo to deklaruje, iż wypowiada się w imieniu państwa akcjonariusza – gdyż wywiązywanie się ze złożonych oświadczeń jest także kwestią wiarygodności politycznej.
- 128 Wreszcie, wedle Komisji Sąd nie uzasadnił w sposób wystarczający pod względem prawnym swojego rozumowania zawartego w pkt 247 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym państwo akcjonariusza należy porównać do globalnego gracza gospodarczego. Nie można bowiem zastosować kryterium rozważnego inwestora prywatnego do państwa jako globalnego gracza, chyba że jest to uzasadnione szczególnymi okolicznościami.

Ocena Trybunału

- 129 Poprzez argumentację podniesioną w siedmiu częściach zarzutu drugiego Komisja zmierza zasadniczo do wykazania, że Sąd naruszył prawo odnośnie do ustalenia momentu, w którym instytucja ta powinna była umiejscowić się w celu dokonania oceny kryterium rozważnego inwestora prywatnego. Komisja wyjaśnia bowiem, że moment ten odpowiadał lipcowi 2002 r., a nie, jak błędnie orzekł Sąd, grudniowi 2002 r.
- 130 W pierwszej kolejności, w zakresie, w jakim Komisja twierdzi, w ramach części od drugiej do piątej, że określona w wyroku Bouygues korzyść obejmuje oświadczenia złożone od lipca 2002 r., należy zaznaczyć, iż argumentacja ta nie jest zgodna z dokonaną przez sam Trybunał w pkt 70–75 i 126–129 wyroku Bouygues wykładnią spornej decyzji.
- 131 We wspomnianych punktach Trybunał orzekł bowiem, że wskazaną w tej decyzji korzyść stanowiła wyłącznie zapowiedź z dnia 4 grudnia 2002 r. wraz z ofertą pożyczki akcjonariusza. Natomiast z pkt 132, 134, 136 i 139 tego wyroku wynika w sposób dorozumiany, lecz bezwzględny, że Trybunał nie zamierzał objąć tą korzyścią oświadczeń złożonych od lipca 2002 r., gdyż mieszczą się one wyłącznie w kontekście w ten sposób wskazanego środka pomocy.
- 132 W konsekwencji, w związku z tym, że argumentacja Komisji ma swoje źródło w błędnym rozumieniu wyroku Bouygues i że nie odpowiada ona także samej treści spornej decyzji, należy ją oddalić jako nieistotną dla sprawy (zob. podobnie wyrok Bouygues, pkt 79).
- 133 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o argumentację wysuniętą w części pierwszej, należy stwierdzić, że ma ona również swoje źródło w błędnym rozumieniu zaskarżonego wyroku, gdyż Sąd uznał w pkt 219–222 tego wyroku, iż kryterium rozważnego inwestora prywatnego należy stosować „w kontekście czasowym, w którym podjęto środki w zakresie wsparcia finansowego”, a zatem w niniejszym przypadku „do zapowiedzi z dnia 4 grudnia 2002 r. wraz z ofertą pożyczki akcjonariusza”.
- 134 W konsekwencji Sąd odniósł się do dwóch wydarzeń składających się, zgodnie z orzecznictwem wypracowanym w wyroku Bouygues, na rozpatrywaną korzyść i w żadnym wypadku nie wykluczył, wbrew temu, co twierdzi Komisja, że może stać się konieczne przeprowadzenie wymaganego badania raczej w odniesieniu do jakiegoś okresu aniżeli w odniesieniu do dokładnego momentu.
- 135 Co za tym idzie, część pierwszą należy oddalić jako bezzasadną.

- 136 Część szóstą także należy oddalić, ponieważ, po pierwsze, opiera się ona na takim samym błędnym rozumieniu zaskarżonego wyroku, a po drugie, wynika z niej, że Komisja ogranicza się do podważenia oceny okoliczności faktycznych dokonanej przez Sąd w odniesieniu do tego, czy okoliczności faktyczne zachodzące między lipcem a grudniem 2002 r. wskazywały na przerwanie następstwa spornych środków krajowych.
- 137 W trzeciej kolejności należy stwierdzić, że argumentacja podniesiona przez Komisję w części siódmej jest niedopuszczalna, gdyż zmierza do podważenia dokonanej przez Sąd oceny okoliczności faktycznych, zgodnie z którą nie można wykluczyć, iż prywatny inwestor zachowałby się między lipcem a grudniem 2002 r. podobnie jak państwo francuskie.
- 138 W czwartej kolejności, o ile rozpatrywaną w całości argumentację Komisji należy rozumieć w ten sposób, że wedle tej instytucji istnieje nierozzerwalny związek między przyznanym środkiem pomocy oraz okolicznościami mieszczącymi się w kontekście tego środka – a związek ów skutkuje tym, że mimo iż okoliczności te są różne od wspomnianego środka, jego zgodność w świetle kryterium rozważnego inwestora prywatnego należy ocenić w odniesieniu do momentu zaistnienia wspomnianych okoliczności, a nie w odniesieniu do momentu przyjęcia tego środka – o tyle należy zaznaczyć, co następuje.
- 139 Przede wszystkim z wyroku z dnia 5 czerwca 2012 r., Komisja/EDF (C-124/10 P, EU:C:2012:318, pkt 85), wynika, że okoliczności zaistniałe po momencie przyjęcia danego środka nie mogą zostać uwzględnione w celu oceny kryterium rozważnego inwestora prywatnego.
- 140 Następnie z tego samego wyroku wynika, że oceny tej należy dokonać jedynie w stosunku do elementów dostępnych w momencie wydania decyzji o przeprowadzeniu inwestycji (wyrok z dnia 5 czerwca 2012 r., Komisja/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, pkt 105).
- 141 W tym względzie Trybunał zaznaczył, że moment wydania decyzji o przeprowadzeniu inwestycji oraz moment przyznania środka nie są bezwzględnie zbieżne, a wspomniana decyzja może zostać wydana długo przed przyznaniem środka (zob. podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2012 r., Komisja/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, pkt 105).
- 142 W niniejszym przypadku należy zaznaczyć, że w wyniku przeprowadzanej niezależnej oceny okoliczności faktycznych Sąd stwierdził w pkt 222–232 zaskarżonego wyroku, iż oferta pożyczki akcjonariusza miała miejsce dopiero w grudniu 2002 r., w pkt 234–245 tego wyroku – że rząd francuski nie podjął żadnego kategorycznego zobowiązania w lipcu 2002 r., oraz w pkt 249–254 wspomnianego wyroku – że decyzja o finansowym wsparciu na rzecz FT przy użyciu pożyczki akcjonariusza została podjęta nie w lipcu 2002 r., lecz na początku grudnia 2002 r.
- 143 W tych okolicznościach antycypowanie na lipiec 2002 r. momentu, w odniesieniu do którego należało dokonać oceny kryterium rozważnego inwestora prywatnego, doprowadziłoby bezwzględnie do wykluczenia z tej oceny istotnych okoliczności zaistniałych między lipcem a grudniem 2002 r., jak słusznie stwierdził Sąd w pkt 230 zaskarżonego wyroku.
- 144 Otóż należy stwierdzić, że takiego wyniku nie dałoby się pogodzić z utrwalonym orzecnictwem Trybunału przypomnianym w pkt 91 niniejszego wyroku, zgodnie z którym do celów dokonywanej przez Komisję oceny instytucja ta powinna uwzględnić wszystkie istotne elementy.
- 145 Co za tym idzie, zarzut drugi należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w części oddalić jako bezzasadny.
- 146 Ze względu na powyższe, odwołanie należy w części oddalić, a w części odrzucić.

W przedmiocie kosztów

- ¹⁴⁷ Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach.
- ¹⁴⁸ Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.
- ¹⁴⁹ Ponieważ Komisja przegrała sprawę, należy, zgodnie z żądaniem Orange i rządu francuskiego, obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Odwołanie zostaje w części oddalone, a w części odrzucone.**
- 2) Komisja Europejska zostaje obciążona kosztami postępowania.**

Podpisy